

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐỒ ĐỨC THÔNG

**ĐỜI SỐNG KINH TẾ, VĂN HÓA CỦA NGƯỜI PU PÉO
Ở HUYỆN ĐỒNG VĂN TỈNH HÀ GIANG
(1986 – 2012)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Thái Nguyên, 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐỒ ĐỨC THÔNG

**ĐỜI SỐNG KINH TẾ, VĂN HÓA CỦA NGƯỜI PU PÉO
Ở HUYỆN ĐỒNG VĂN TỈNH HÀ GIANG
(1986 – 2012)**

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 60.22.03.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Thị Quế Loan

Thái Nguyên, 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi. Các nội dung nêu trong luận văn là kết quả làm việc của tôi và chưa được công bố trong bất cứ một công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2014

Tác giả luận văn

Đỗ Đức Thông

Xác nhận của Trưởng khoa chuyên môn

PGS.TS. HÀ THỊ THU THỦY

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới cô giáo hướng dẫn khoa học TS. Nguyễn Thị Quế Loan cùng các thầy cô giáo trong tổ Lịch sử Việt Nam-Khoa Lịch sử trường đại học Sư phạm Thái Nguyên đã hướng dẫn, chỉ bảo tận tình, động viên tác giả trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn.

Trong thời gian đi thực tế luận văn tại các làng xã tác giả đã nhận được sự giúp đỡ của các già làng, trưởng bản, huyện ủy, UBND huyện Đồng Văn tỉnh Hà Giang. Tác giả xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ quý báu đó.

Tác giả xin chân thành cảm ơn sự động viên, khích lệ của gia đình, bạn bè đã giúp đỡ trong quá trình học tập và hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2014

Tác giả luận văn

Đỗ Đức Thông

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các ký tự viết tắt	iv
Danh mục các bảng	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	2
3. Mục đích đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài	3
4. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu	4
5. Đóng góp của luận văn	5
6. Cấu trúc của luận văn.....	5
Chương 1. KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI PU PÉO Ở HUYỆN ĐỒNG	
VĂN, TỈNH HÀ GIANG	6
1.1. Dân số và phân bố dân cư.....	6
1.2. Nguồn gốc tộc người	9
1.3. Đôi nét về huyện Đồng Văn và các xã có người Pu Péo sinh sống	11
Chương 2. ĐỜI SỐNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI PU PÉO Ở HUYỆN	
ĐỒNG VĂN, TỈNH HÀ GIANG.....	21
2.1. Nông nghiệp.....	21
2.1.1. Trồng trọt	21
2.1.2. Chăn nuôi.....	29
2.2. Lâm nghiệp	31
2.3. Thủ công nghiệp	33
2.3.1. Nghề dệt.....	33
2.3.2. Nghề mộc	35

2.3.3. Nghề đan lát.....	35
2.3.4. Chế biến thực phẩm.....	36
2.3.5. Nghề làm ngói máng.....	38
2.3.6. Nghề rèn.....	39
2.3.7. Nghề bốc thuốc chữa bệnh.....	40
2.4. Buôn bán trao đổi.....	41
2.4.1. Mua bán các sản phẩm công nghiệp và thủ công nghiệp.....	41
2.4.2. Buôn bán.....	42
2.5. Khai thác nguồn tài nguyên.....	43
Chương 3. ĐỜI SỐNG VĂN HÓA.....	45
3.1. Văn hóa vật chất.....	45
3.1.1. Ăn uống.....	45
3.1.2. Trang phục.....	50
3.1.3. Nhà cửa.....	52
3.2 Văn hóa xã hội.....	56
3.3. Văn hóa tinh thần.....	63
3.3.1. Tập quán cưới xin.....	63
3.3.2. Tập quán ma chay.....	65
3.3.3. Lễ hội.....	68
3.3.4. Dân ca, dân vũ.....	75
3.3.5. Tín ngưỡng.....	78
KẾT LUẬN.....	86
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	89
PHỤ LỤC.....	94

CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

VIẾT LÀ

DT

ĐV

HG

HN

KT

Nxb

NN

TT

Tr

UBDT

UBND

XH

ĐỌC LÀ

Dân tộc

Đồng Văn

Hà Giang

Hà Nội

Kinh tế

Nhà xuất bản

Nhà nước

Thị trấn

Trang

Ủy ban dân tộc

Ủy ban nhân dân

Xã hội

DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU

Trang

Biểu 1.1: Thống kê tộc người Pu Péo ở huyện Đồng Văn, tỉnh Hà Giang tính đến tháng 3 năm 2011.	8
Biểu 1.2: Danh sách các hộ Pu Péo còn nhiều khó khăn	16
Biểu 2.1: Các mặt hàng mua bán	41
Biểu 2.2: Hệ thống chợ phiên ở Đồng Văn	43

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong quá trình hình thành và phát triển của các tộc người, kinh tế, văn hóa là những yếu tố quan trọng có mối liên hệ mật thiết với nhau và là nền tảng của mỗi quốc gia dân tộc.

Kinh tế là những hoạt động đầu tiên để đảm bảo cuộc sống của con người. Trong quá trình vận động và phát triển của mình, mỗi tộc người đều dựa vào điều kiện đặc trưng riêng mà hình thành nên những loại hình kinh tế đặc trưng. Bên cạnh đó vẫn có sự giao thoa, đan xen, hỗ trợ nhau giữa các nền kinh tế trong quá trình vận động và phát triển là khá phổ biến.

Văn hóa là một hệ thống hữu cơ các giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo ra và tích lũy trong quá trình hoạt động thực tiễn trong sự tương tác giữa con người với môi trường tự nhiên và xã hội của mình, có thể nói văn hóa đóng vai trò quan trọng cho việc định hướng một nền kinh tế vững mạnh.

Việt Nam là một quốc gia đa dân tộc, tộc người Pu Péo được coi là một trong những thành viên quan trọng trong cộng đồng tộc người Việt Nam, thuộc ngôn ngữ Thái Ka-đai có tên tự gọi là Ka beo hay tên gọi khác là La quả hoặc Pen ti Lô Lô. Địa bàn sinh sống chủ yếu của đồng bào ở các huyện vùng cao như Đồng Văn, Mèo Vạc, Yên Minh, Bắc Mê của tỉnh Hà Giang [15].

Theo số liệu điều tra dân số và nhà ở năm 2009 của Tổng cục Thống kê, thì người Pu Péo ở Việt Nam có 900 người đứng thứ 51 trong cộng đồng 54 tộc người thiểu số Việt Nam, được xếp vào một trong năm dân tộc ít người nhất nước ta. Tuy dân số ít, song bằng sự đoàn kết, sức sáng tạo, người Pu Péo ở Việt Nam đã xây dựng cho mình một đời sống kinh tế, văn hóa đặc thù của cư dân sống ở vùng núi cao, phù hợp với điều kiện tự nhiên và truyền thống của tộc người mình [4, tr. 134-225].

Xuất phát từ ý nghĩa khoa học và thực tiễn cuộc sống, nhằm góp phần nhỏ vào tìm hiểu đặc điểm kinh tế, văn hóa của người Pu Péo ở Việt Nam nói

chung và ở huyện Đồng Văn tỉnh Hà Giang nói riêng, cũng như nâng cao ý thức trách nhiệm, tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân, bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống dân tộc trong công cuộc xây dựng nông thôn mới đang được phát động trên cả nước hiện nay, và đặc biệt nâng cao nhận thức về lịch sử Việt Nam để phục vụ cho việc giảng dạy lịch sử địa phương, tôi quyết định chọn đề tài: **“Đời sống kinh tế, văn hóa của người Pu Páo ở huyện Đồng Văn tỉnh Hà Giang (1986- 2012)”** làm luận văn Thạc sĩ của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Người Pu Páo có mặt trên 300 năm ở nước ta, tuy dân số ít, nhưng tộc người Pu Páo sớm được các nhà nghiên cứu giành nhiều sự quan tâm tìm hiểu. Các tác phẩm đề cập đến người Pu Páo chủ yếu là lĩnh vực văn hóa truyền thống văn nghệ dân gian của tộc người.

Tác phẩm đề cập đến người Pu Páo sớm nhất phải kể đến là “Kiến văn tiêu lục” của tác giả Lê Quý Đôn viết vào giữa thế kỉ XVIII. Trong tác phẩm này người Pu Páo chỉ mới được đề cập tới đặc điểm tộc người và địa bàn cư trú.

Bên cạnh đó, trong quá trình nghiên cứu, tôi đã tiếp cận được một số tác phẩm nghiên cứu chuyên sâu về tộc người, những tác phẩm đó đã hỗ trợ tôi rất nhiều trong quá trình thực hiện luận văn. Đó là các công trình nghiên cứu sau:

Năm 1996, Nhà xuất bản Văn hóa dân tộc xuất bản cuốn “Việt Nam hình ảnh 54 dân tộc” đã giới thiệu tổng quát về bức tranh 54 dân tộc ở nước ta trong đó có người Pu Páo.

Cuốn “Bức tranh văn hóa các dân tộc Việt Nam” của giáo sư Nguyễn Văn Huy do nhà xuất bản giáo dục xuất bản năm 1997 đã đề cập một số đặc điểm cơ bản về văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần của người Pu Páo ở Việt Nam.

Năm 2000, các tác giả Nguyễn Chí Huyền, Hoàng Hoa Toàn, Lương Văn Bảo đã viết sách “Nguồn gốc lịch sử tộc người vùng biên giới phía bắc Việt Nam”, trong sách đã đề cập một cách toàn diện về nguồn gốc các tộc người thiểu số sống ở vùng biên giới phía bắc Việt Nam trong đó có tộc người Pu Páo ở Hà Giang.